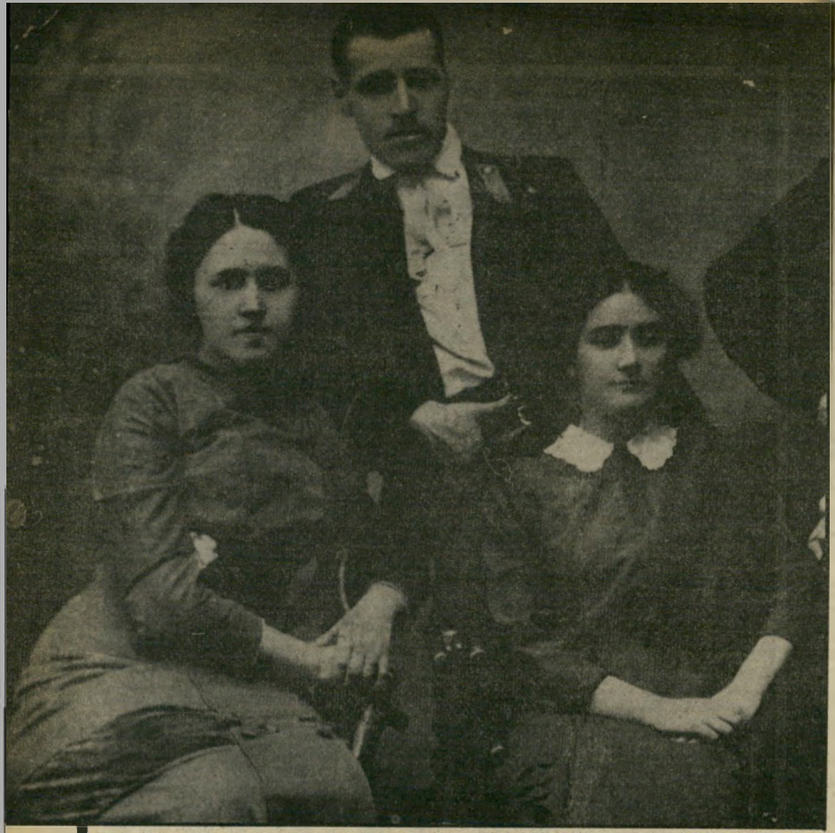

אמו של ירמיה (מימין) עם יוסף טרומפלדור
53 שנות ביטחון

„שקיות חלב ובגדים עבור הפליטים הוחזרו לארץ בטענות „שוא"

„אל תתנו להם לחזור!"

ל רמיה פירסם קטעים מיומנו ב־בחותם, המוסף של על המשמר.

בשורות מתוך יומנו הוא כותב: „היום פגשתי שוב את דמותה המיפלצתית של המילחמה שלנו, שאנו פתחנו בה ואנו מחוליה.

„בשעה 14.00 מגיע מרידור, שהכינוי המקובל שלו ביחידה הוא הממציא. הדי־ווח של אמיתי שיגרתי ואופטימי: ממעיט המיספר הגוויות וההרס ומרבה בהערכת מלאי־המזון. אין בעית מים. יש להם בא־רות בפרדסים והם מסתדרים לא רע. אמיתות חלקיות הגרועות משקרים. אותי אין שואלים. ואני הרי יודע על שכונות שלמות המאוכלסות עשרות אלפי נפשות. שאין להם מים.

„שאלות השר ותשובותיו על שאלות המשתתפים הן פארסה, שהבורות, הצי־ניות והרישעות מיוצגות בה בעירבוביה. כשנשאל מהי המדיניות לגבי הפליטים הפלסטינים, הוא משיב: „צריך לדחוף אר־תם (בלוויית תנועת ידיים סימלית) מז־רחה, לכיוון סוריה. תנו להם ללכת לשם ואל תתנו להם לחזור."

ירמיה מספר שכאשר שמע את השר מרידור, הוא חשב שזו בדיחה מטופשת. „רק בהמשך, במיוחד בחודש האחרון, הת־חלתי להבין שזו בעצם הכוונה."

בקטע אחר ביומנו צפה ירמיה את שעתיד להתרחש, מאוחר יותר, בצבא ובשאתילה. הזרע נטמן כבר בצור ובצידון: „בכל פגי־שה עם נכבדים שיעים מובעת מחאה נס־תרת אי גלוייה נגד השלטתן של הפלא־נגות בכוח הנשק הישראלי. ראש־עיריית צידון מודאג מהתחזקות הכוח הפלאנגיסטי באיזור וצופה צרות: „אתם כבר עכשיו זורעים את זרע הפורענות"."

גם את הדיווח שלפיו הפליטים לא מעונ־יינים בתרומות של בגדים או כל עזרה אחרת מהארץ, מפריך ירמיה: „זה לא נכון! שמעתי שהגיעו מהארץ שבע מש־איות מלאות בגדים. כששאלתי את אמיתי מה עם המשאיות, ענה לי ששלח אותן בחזרה לראש־הנקרה. הוא טען שהם בכ־לל לא רוצים זאת. מה הסתבר? כשהגיעו המשאיות, הנשים צעקו: לא רוצים בגדים, רוצים את הגברים שלנו! ולכן הכניסו לכולם לראש שהם לא רוצים בגדים."

הוא גם יודע לספר על „שקיות־חלב ש־הגיעו מעיריית חיפה ושביחידה אמרו לא לחלק יותר, כי זה מקלקל לפליטים את הקיבה; על מיסדר זיהוי של הצבא, שבו הועמדו הפלסטינים בשמש, ואילו הנוצרים־הלבנונים הועמדו בצל; על ישיבה, שבה אמר קצין, שאחד העצירים „הפסיק לעשן" — כשהוא מתכוון לכך כי האיש מת. על מפקד העיר צידון שהוא שוויצר, מתנשא, צועק עליהם, ומדבר אליהם מגבוה.

לפני חודשיים, בכנס קציני היחידה, ש־נועד להפקת לקחי־המילחמה, הבהרות ו־הכנה למשימות הבאות, ציפתה לסגן־אלוף ירמיה הפתעה. הוא שמע את סגן־מפקד היחידה, אמיתי לביא, מודיע על פרישתו שלו מן היחידה. להודעה לא התלווה שום נימוק.

כשקרא ירמיה את המיכתב, שנמסר לו באותה הזדמנות, הבין את הס־בה ל־סילוקו מצה"ל. על המיכתב היה חתום אמיתי לביא, סגן מפקד היחידה. במיכתב עונה לו אמיתי: „אילולא קראתי את שימך כמחבר הרשימה, הייתי יכול להי־אמין כי נוסחה על־ידי תועמלן אש"ף. בעת קריאת יומנך הרגשתי שנודף ממנו ריח ידידות למחבלים, ולא רק לערבים.

„התרשמתי מקריאת כתב־השיסנה שלך, כי אתה מזועזע ממה שעולל העם היהודי לידידיך הערבים." כתב אמיתי.

„כשהשתחררתי משירות המילואים — לאור תישפוכת הכזב והשבחים העצמיים בכלי־התיקשורת, שמקורם היה האלוף דויד מיי־מון ומפקדת היחידה שלנו על הגדולות ו־הנצורות שעשינו — היה מחובתי להראות את חצי האמת שהוסתר על ידם."

„מסכים אני עימך כי ראית מראות קשים. מראות דומים ודאי נראו גם באתרי לחימה בשטחים בגויים במילחמת העולם השנ־נייה ובמילחמות אחרות. בהן לקחו חלק אומות בנות־תרבות.

„נכון שלא הבאנו בחשבון אפשרות של הספקת מזון ומים בכמויות, כפי שנתבקש־נו „במבצע שלום־הגליל". בכל הערכות המצב של היחידה וגורמים אחרים, לא הועלתה כלל אפשרות זאת."

בתחילת אוגוסט ניסח ירמיה מיכתב אל אלוף פיקוד הצפון, אמיר דרורי. הוא גולל לפניו את הפרשה, ודרש לקיים בירור עם המפקדים שסילקו אותו מצה"ל. עד היום לא קיבל תגובה.

במיכתבו פסק ירמיה: „איני מוכן לקבל את סילוקי מצה"ל בצורה זו, ובוודאי ש־לא אשלים עם כך שזה יהיה המיסמך שיסיים את שירותי. אם עברתי על חוקי הצבא, מן הדין שאעמוד למישפט. אם לא עמדתי במשימותי כקצין, היה על מפקדי להעמידני על כך בשעת מעשה, א' ל־החליפני בו במקום.

„אני סבור שיש מקום להתייחסותך גם לעצם ההחלטה על סילוקי משורות צה"ל דווקא כעת, וגם על צורתו. העניין אינו אישי בלבד, זיש לו השלכה על מהותו, דמותו ועתידו של צבאנו, שהייתי שותף — ולו זוטר — בהקמתו."

ירמיה אינו מופתע מכך שלא קיבל תשובה מאמיר דרורי. כמי שמלווה את צה"ל מיום הקמתו, הוא עד לשינויים שחלו בו. „בכל מילחמה יש תופעות מכו־ערות ומזוויעות. גם במילחמת העצמאות היו תופעות קשות. אבל העניין הוא הפור־פורציות ההתחייסות של הפיקוד לתופעות. „תמיד ידעתי," הוא ממשיך, „שככל ש־יימשך מצב המילחמה, צה"ל ידרדר ב־מובן המוסרי. במשך השנים ראיתי איך אנחנו הולכים ושוקעים. איך צה"ל הולך ומתנוון. זה השחית אותנו כל הזמן, כ־תהליך טיבעי של מדינה החיה על חרבה.

„היום, 34 שנים אחרי קום המדינה, יש לנו קצינים שמבחינה מיקצועית הם מעו־לים, אך הם אנשים קטנים. גם במיבצע ליטאני היו טענות, אך המילחמה הזו היתה שיא."

היום הוא מקיים בביתו בנהריה מיפ־גשים בין יהודים וערבים, והוא מראשי ועדה ציבורית של אזרחים בגליל המערבי למען סיוע הומניטארי ללבנון. אחרי 53 שנות שירות, סולק דב ירמיה מהצבא, ללא מילת תודה והערכה.

החורף מתקרב, וכפי שהדברים נראים ה־יום, אותם שלא ברחו לסוריה יקפאו מ־קור. דוב ירמיה כבר לא יהיה לידם, להר־שיט עזרה, להתריע. שרש מיימון ■

„עד היום לא נעשה דבר ממשי לשנות את המצב. „מרידור אומנם אמר שניתנה רשות לאונר"א להעמיד אהלים, אלא שהלבנונים אינם מאפשרים זאת, מכיוון שהם מעוניינים בסילוקם של הפלסטינים. אולם אני לא מופתע מזה שמטילים את האשמה על הלבנונים. זה תירוץ לא לעשות כלום.

„זה נכון שהלבנונים אינם רוצים, אבל מבחינתנו זהו מצב נוח. כי אפשר גם לא לשאול את הלבנונים ולהקים מיבנים ל־פליטים.

„במיבצע ליטאני הבאנו בתים טרומיים. פה עד היום לא נעשה מאום, כי הכוונה היא שהם לא ישארו בסביבה. יגיע החורף, לאנשים אין איפה לישון. ואז יהיו תצ־לומים בעיתונים של אנשים טובלים בבוץ וקוסאים מקור, ושוב ייגרם נזק עצום למדינת־ישראל."

לדעתו, יחידת־הסיוע צריכה להיות כפר־פה לשבועת־הרופא. בעבודה חשובה זו אין מקום למושגים כמו לאום, מוצא, אוייב. הדחף צריך להיות אנושי. הומני.

„זו יחידה שצריכה לעזור בכל הלב ו־בכל תנאי," מסביר ירמיה. „הפיקוד ש־לנו לא הזדהה עם התפקיד שלו, ולא פירש אותו פירוש חלוצי. זה הורגש מה־רגע הראשון. תחת לסייע לאוכלוסיה, הם עסקו בגילוי אנשי אש"ף, בסיוע לדרגים הלוחמים.

„עשיתי להם צרות והיה לי איתם ויכוח: אם צריך לעשות את ההכרחי, או רק מה שאפשר. האם צריך להסתכן או לא להס־תכן כדי לעזור? למשל — היתה פקודה שלא להיכנס העירה, אלא רק בצירים ש־בהם היה צה"ל. אבל אם הייתי נצמד ל־זה, אי־אפשר היה לעשות כלום."

ירמיה ראה את חוסר הסדר, הבאלאגן, הרצון הרע, היחס האטום אל הפליטים ואל בעיותיהם ואת ההתנשאות. את הערותיו העניינית העלה בישיבות־המטה ובפגישות עם מפקדי היחידה. ולדבריו נתקל ביחס מתנכר.

מדי יום, בתנאים־לא־תנאים, הוא העלה את רשמיו וחוויותיו מן המילחמה. ביומן שחיבר הוא מתאר את זוועות המילחמה.

1943: בצבא הבריטי בטוברוק
מול פני זוועות הנאצים

1949: מג"ד בירושלים
מישפט לפושע־מילחמה

1961: באסיפת מפ"ם עם משה שמיר (משמאל)
נגד הממשל הצבאי